

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงที่มารับการรักษาที่คลินิกโรคความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อศึกษาการดูแลตนเองเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน สุขอนามัยทั่วไป ความรู้ และการปฏิบัติตัวเมื่อมีภาวะความดันโลหิตสูง

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มารับการรักษาที่คลินิกโรคความดันโลหิตสูง ตึกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่วันที่ 18 ถึง 15 สิงหาคม พ.ศ. 2535 จำนวน 100 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามเกณฑ์ต่อไปนี้ คือ

1. มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป
2. ได้รับการรักษาที่คลินิกโรคความดันโลหิตสูง
3. ยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการดูแลตนเองของโอเร็ม ลักษณะของแบบสัมภาษณ์จำแนกออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ ได้แก่ เพศ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ แหล่งรายได้ รายได้ ความเพียงพอของรายได้ จำนวนหนี้สิน การใช้ยารักษาโรคในช่วงเวลาที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง ความดันโลหิตสูงในรอบปีที่ผ่านมา ความดันโลหิตในวันที่ยอมรับ โรคประจำตัวอื่น ๆ ที่นักอาศัย และภาระกิจนอกเหนือจากการประกอบอาชีพ

ส่วนที่ 2 การดูแลตนเองโดยทั่วไป ในเรื่องอาหารและการรับประทานอาหาร การขับถ่าย การรักษาความสะอาดของร่างกาย การพักผ่อนนอนหลับ กิจกรรมและการออกกำลังกาย ลักษณะที่อยู่อาศัยและการป้องกันอุบัติเหตุ บทบาท หน้าที่และการปรับตัว

ส่วนที่ 3 การดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูง ประกอบด้วย

3.1 ความรู้ในการดูแลตนเองเกี่ยวกับความดันโลหิตสูง มีคำถามทั้งหมด 32 ข้อ ในแต่ละข้อให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบ "ถูก" "ผิด" และ "ไม่ทราบ" ประกอบด้วย

3.1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 8 ข้อ

3.1.2 ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมอาหาร จำนวน 4 ข้อ

3.1.3 ความรู้เกี่ยวกับการพักผ่อนและการออกกำลังกาย จำนวน 4 ข้อ

3.1.4 ความรู้เกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงที่อาจจะเป็นสาเหตุของโรค จำนวน 6 ข้อ

3.1.5 ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยา จำนวน 10 ข้อ

3.2 การปฏิบัติตนเองเกี่ยวกับความดันโลหิตสูง มีคำถามทั้งหมด 18 ข้อ โดยให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบ "ปฏิบัติ" "ไม่ปฏิบัติ" ประกอบด้วย

3.2.1 การปฏิบัติทั่วไปเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 2 ข้อ

3.2.2 การปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมอาหาร จำนวน 3 ข้อ

3.2.3 การปฏิบัติเกี่ยวกับการพักผ่อนและการออกกำลังกาย จำนวน 4 ข้อ

3.2.4 การปฏิบัติเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงที่เป็นสาเหตุของโรค จำนวน 5 ข้อ

3.2.5 การปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ยา จำนวน 4 ข้อ

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยได้เลือกผู้ทรงคุณวุฒิทางสาธารณสุขที่มีความเชี่ยวชาญทางการดูแลตนเอง และทาง

โรคความดันโลหิตสูง จำนวน 5 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากนั้นจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้สูงอายุที่มารับการตรวจรักษาโรคความดันโลหิตสูงที่คลินิกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จำนวน 15 คน แล้วนำไปหาความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ในด้านความรู้และการปฏิบัติตนทางผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูง โดยใช้สูตร คูเดอร์ ริชาร์ดสัน 20 (Kuder Richardson Formula 20) ได้ค่าความเชื่อมั่นด้านความรู้ 0.85 และด้านการปฏิบัติตน 0.72

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ติดต่อขอความร่วมมือจากคณบดีคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ป่วยนอกที่มารับการตรวจรักษาที่คลินิกโรคความดันโลหิตสูงของโรงพยาบาล
2. ทำการคัดเลือกและพิกอบรมผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยคัดเลือกนักศึกษานายบาล ชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 5 คน ที่มีความเต็มใจช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ศึกษารายงานประวัติของผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาทันที โดยเลือกผู้ป่วยที่มีลักษณะตามที่คณะผู้วิจัยกำหนดไว้ ต่อจากนั้นจึงทำการสัมภาษณ์ผู้ป่วย ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 30 นาที ต่อผู้ป่วย 1 ราย
4. เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลาประมาณ 5 เดือน เริ่มตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2535 ถึง วันที่ 15 สิงหาคม 2535
5. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์และนำไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัย ได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยคำนวณหาค่าสถิติตามรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปและการดูแลตนเองโดยทั่วไป ใช้การแจกแจงความถี่และร้อยละ

2. ความรู้ในการดูแลตนเองเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง ให้คะแนนเป็น 1 และ 0 คำตอบที่ถูกต้องให้คะแนนเป็น 1 คะแนน คำตอบผิดหรือไม่ทราบให้ 0 คะแนน วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การปฏิบัติตนเองของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูง ให้คะแนนเป็น 1 และ 0 ปฏิบัติถูกต้องให้คะแนนเป็น 1 คะแนน ปฏิบัติไม่ถูกต้องให้คะแนน 0 คะแนน วิเคราะห์ข้อมูลโดย หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ระดับคะแนนความรู้ในการดูแลตนเองเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง แบ่งออกเป็น 3 ระดับดังนี้

- 4.1 ระดับความรู้มาก หมายถึง คะแนนที่มากกว่า $\bar{X} + S.D$
- 4.2 ระดับความรู้ปานกลาง หมายถึง คะแนนที่อยู่ระหว่าง $\bar{X} \pm S.D$
- 4.3 ระดับความรู้น้อย หมายถึง คะแนนที่น้อยกว่า $\bar{X} - S.D$.

5. ระดับคะแนนการปฏิบัติตนเองเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง แบ่งออกเป็น 3 ระดับดังนี้

- 5.1 ระดับปฏิบัติดี หมายถึง คะแนนที่มากกว่า $\bar{X} + S.D$.
- 5.2 ระดับปฏิบัติปานกลาง หมายถึง คะแนนระหว่าง $\bar{X} \pm S.D$.
- 5.3 ระดับไม่ดี หมายถึง คะแนนน้อยกว่า $\bar{X} - S.D$.